

Dr. sc. Vesna Lazić BULJAN, viša asistentica
Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu
v.lazic@pfsa.unsa.ba

UDK 347.447.8:347.426]:368
347.426 : 368
Rad stigao: 30. travnja 2026.
Rad prihvaćen: 25. svibnja 2026.
Pregledni znanstveni rad

PРАВНА ПРИРОДА И ГРАНИЦЕ ОДГОВОРНОСТИ ОСИГУРАТЕЛЈА ЗА ЗАКАШЊЕЊЕ У ИСПЛАТИ НАКНАДЕ ИЗ ОСИГУРАЊА – ИЗМЕЂУ ОПЋИХ ПРАВИЛА О ЗАКАШЊЕЊУ ДУЖНИКА И СПЕЦИФИЧНОСТИ УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ

Sažetak: Rad se bavi analizom pravne prirode i granica odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje u isplati naknade iz osiguranja, polazeći od problema nejasnoće u pogledu trenutka nastupanja zakašnjenja i obima primjene općih pravila obligacionog prava. Poseban izazov predstavlja činjenica da se obaveza osiguratelja, iako ima obilježja novčane obaveze, razlikuje od klasičnih obligacionih odnosa zbog specifičnosti ugovora o osiguranju.

U radu se analizira odnos između općih pravila o zakašnjenju dužnika i posebnih pravila koja proizlaze iz prirode ugovora o osiguranju, s posebnim osvrtom na postupak utvrđivanja osnovanosti zahtjeva i visine štete. U tom kontekstu, razmatraju se granice odgovornosti osiguratelja, uključujući situacije u kojima zakašnjenje ne dovodi do njegove odgovornosti.

Cilj rada je utvrditi u kojoj mjeri se opća pravila o zakašnjenju dužnika mogu primijeniti na obavezu osiguratelja, te gdje su granice njihove primjene. Doprinos rada ogleda se u preciznijem razgraničenju između općih i posebnih pravila, kao i u formulisanju smjernica za njihovu pravilnu primjenu u teoriji i praksi.

Ključne riječi: Odgovornost osiguratelja, zakašnjenje, ugovor o osiguranju, naknada iz osiguranja.

1. Uvod

U savremenim pravnim sistemima ugovor o osiguranju predstavlja jedan od najznačajnijih oblika obligacionih odnosa, s obzirom na njegovu funkciju zaštite od rizika i obezbjeđenja ekonomske sigurnosti sudionika u pravnom prometu. U tom kontekstu, posebno mjesto zauzima obaveza osiguratelja da, po nastupanju osiguranog slučaja, isplati naknadu iz osiguranja u skladu sa zakonom i ugovorom.

Međutim, u praksi se nerijetko postavlja pitanje odgovornosti osiguratelja u situacijama kada dolazi do zakašnjenja u isplati naknade. Iako se na prvi pogled može učiniti da se na ovu obavezu primjenjuju opća pravila obligacionog prava o zakašnjenju dužnika koji se pojavljuje u ulozi osiguratelja, specifična pravna priroda ugovora o osiguranju otvara niz dilema u pogledu trenutka nastupanja zakašnjenja, kao i obima i granica odgovornosti osiguratelja.

Posebnu složenost ovom pitanju daje činjenica da obaveza osiguratelja nije tipična novčana obaveza, već je uslovljena prethodnim utvrđivanjem osnovanosti zahtjeva, obima štete i drugih relevantnih okolnosti, što nužno utiče na primjenu općih pravila o zakašnjenju. Upravo iz tog razloga postavlja se pitanje da li i u kojoj mjeri pravila o zakašnjenju dužnika mogu biti neposredno primijenjena na obavezu osiguratelja, odnosno da li postoje posebna pravila koja ograničavaju ili modificiraju takvu primjenu.

Cilj ovog rada je da analizira pravnu prirodu obaveze osiguratelja i utvrdi granice njegove odgovornosti u slučaju zakašnjenja u isplati naknade iz osiguranja, kroz sagledavanje odnosa između općih pravila obligacionog prava i specifičnosti ugovora o osiguranju. U tom smislu, rad će pokušati odgovoriti na pitanje da li se odgovornost osiguratelja može posmatrati kroz klasični koncept zakašnjenja dužnika ili je potrebno uspostaviti diferenciran pristup koji uvažava posebnosti ove vrste obligacionog odnosa. Polazna teza ovog rada jeste da se opća pravila o zakašnjenju dužnika mogu primijeniti na obavezu osiguratelja, ali ne automatski, već zahtijevaju njihovu modifikaciju u skladu sa specifičnostima ugovora o osiguranju.

U cilju potpunijeg sagledavanja predmetne problematike, analiza će biti provedena i kroz komparativnopravni pristup, uz razmatranje relevantnih zakonskih rješenja i pravnih shvatanja u pravnim sistemima Republike Hrvatske i Republike Srbije.

Iako se pojedine specifičnosti u pogledu utvrđivanja obaveze osiguratelja mogu razlikovati zavisno od vrste osiguranja, predmet ovog rada nije analiza pojedinih posebnih oblika osiguranja, već općih pravila koja uređuju odgovornost osiguratelja za zakašnjenje u isplati naknade. Stoga se razmatranje provodi na općem nivou, uz uvažavanje zajedničkih obilježja ugovora o osiguranju.

2. Pravna priroda obaveza osiguratelja

Obaveze osiguratelja, jednako kao i obaveze ugovarača osiguranja, se mogu podijeliti na one koje nastupaju prije zaključenja ugovora o osiguranju, u toku trajanja samog ugovora, kao i na obaveze koje nastaju poslije nastupanja osiguranog slučaja.¹ Obaveza osiguratelja koja se javlja za slučaj ostvarenja osiguranog slučaja, dakle nakon zaključenja ugovora, je ujedno i najvažnija njegova obaveza. Ovoj obavezi korespondira obaveza ugovaratelja osiguranja da plaća premiju za preuzeti rizik i eventualnu naknadu, kada se desi osigurani slučaj.² Inače, ugovor o osiguranju je ugovor međusobnog povjerenja (*uberrimae fidei*), a to znači da on nalaže ugovornim stranama da se jedna prema drugoj ophode u skladu s najvišim standardom savjesnosti i poštenja, naročito u domenu uzajamnog obavješćivanja o okolnostima koje su bitne za njihov ugovorni odnos.³ Kada nastane osigurani slučaj, osiguranik stiče pravo na naknadu iz osiguranja⁴, odnosno osiguratelj ima

¹ BIKIĆ, A., BIKIĆ E., Obligaciono pravo – posebni dio, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2024., str. 243–250.

² DŽIDIĆ, M., ČURKOVIĆ, M., Pravo osiguranja, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2017., str. 194.

³ KARANIĆ MIRIĆ, M., Forma ugovora o osiguranju, Tokovi osiguranja, Časopis za teoriju i praksu osiguranja, br. 1., Udruženje osiguravača Srbije i Institut za uporedno pravo, Beograd, 2025., str. 7–36.

⁴ PETROVIĆ TOMIĆ, N., Osnovi prava osiguranja, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2021., str. 183.

obavezu da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom u ugovorenom roku⁵. Zakonom o obligacionim odnosima⁶ je određeno maksimalno trajanje ovog roka od četrnaest dana i to računajući od dana kada je osiguratelj saznao za nastupanje osiguranog slučaja.⁷ Radi se o kogentnoj zakonskoj normi što vodi zaključku da nije moguće odrediti rok kraći od zakonskog. *Argumentum a contrario*, moguće je ugovoriti kraći rok od četrnaest dana, jer bi to svakako bilo u interesu ugovarača osiguranja, odnosno osiguranika.

Nerijetko, postojanje obaveze i njezinu visinu nije moguće utvrditi u relativno kratkom vremenskom periodu, nego je za utvrđivanje osnovanosti i visinu potrebno izvjesno vrijeme. Ukoliko je to tako, onda zakonodavac staje u zaštitu osiguratelja i ostavlja mu mogućnost da rok za isplatu ne počinje teći računajući od dana saznanja za osigurani slučaj, nego se vezuje za dan kada je utvrđena pravna osnovanost kao i visina obaveze osiguratelja.⁸ Time se uvažava složenost postupka procjene prijavljene nastale štete i činjenica da obaveza osiguratelja ne mora biti odmah određena. Primjera radi, Zakon o obveznim odnosima Hrvatske⁹ precizno određuje rok u ovom slučaju i on iznosi trideset dana računajući od dana prijema odštetnog zahtjeva.¹⁰ Međutim, imajući u vidu da ovakva odredba može biti predmetom zloupotrebe od strane osiguratelja, pa time dovesti i do odugovlačenja postupka i isplate naknade, ustanovljena je odredba i u cilju zaštite interesa oštećenog (osiguranika), pa ukoliko bi se desilo da osiguratelj u ostavljenom zakonskom roku ne utvrdi svoju obavezu, ipak ima obavezu da isplati nesporni dio obaveze na ime predujma, čime se sprečava odlaganje isplate u dijelu koji nije sporan i postiže se djelimična zaštita oštećenog.¹¹ Ono što svakako nije u interesu zaštite oštećenog je činjenica da zakonodavac nije odredio rok u kojem je dužan izvršiti isplatu predujma. U ovom slučaju opravdano je zauzeti stav te, primjenom analogije, računati rok kao i za slučaj isplate naknade ili svote određene ugovorom – četrnaest dana.¹² ZOO HR precizira i ovaj rok na jedan vrlo jednostavan način regulišući da je osiguratelj dužan isplatiti predujam bez odgajanja.¹³ Bitno je naglasiti da obaveza isplate predujma nastaje samo u situaciji kada je osiguratelj utvrdio pravnu osnovanost zahtjeva, ali ne i visinu obaveze, kao i ukoliko ovlaštena osoba zahtijeva isplatu predujma (to može biti bilo osiguranik, bilo korisnik osiguranja).

U cilju pravilnog razumijevanja odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje, nužno je prethodno odrediti pravnu prirodu njegove obaveze, posebno u kontekstu pitanja da li se radi o klasičnoj novčanoj obavezi ili obavezi sa posebnim obilježjima. Ugovor o osi-

⁵ Iako je isplata naknade u novcu uobičajen način popravka štete u odnosima iz osiguranja, ona se teoretski među strankama može popraviti i naturalnom restitucijom ako je to ugovoreno. Osiguratelj tako može nabaviti novu uništenu ili izgubljenu stvar i predati je osiguraniku umjesto novčane naknade, a česte su i situacije da osiguratelj ima i uslugu servisa za popravak oštećenih automobila (npr. sklopljene ugovore sa serviserima).

⁶ Zakon o obligacionim odnosima, Sl. list SFRJ, br. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - odluka USJ i 57/1989, "Sl. list RBiH", br. 2/1992, 13/1993 i 13/1994 i "Sl. novine FBiH", br. 29/2003 i 42/2011; u daljem tekstu: ZOO Čl. 919. ZOO.

⁷ Čl. 919. st. 2. ZOO.

⁸ Čl. 919. st. 2. ZOO.

⁹ Zakon o obveznim odnosima Hrvatske, Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22 i 155/23; u daljem tekstu ZOO HR.

¹⁰ Čl. 943. st. 2. ZOO HR.

¹¹ Čl. 919. st. 3. ZOO.

¹² GORENC, V. i dr., ZOO s komentarom, RRiF, Zagreb, 1998., str. 1169.

¹³ Čl. 943. st. 3. ZOO HR.

guranju je dvostrano obvezan ugovor, jer obje stranke sklapanjem ugovora na sebe preuzimaju i prava i obaveze. Obaveza osiguratelja na isplatu naknade ili svote određene ugovorom ga stavlja u poziciju dužnika prema osiguraniku, koji se javlja kao povjerilac i ovlašten je tražiti isplatu takve naknade. Autor Pavić¹⁴ smatra da je dužnost osiguratelja na isplatu osigurnine (naknade ili svote određene ugovorom) ugovorne naravi. Ukoliko osiguratelj, kao dužnik, ne izvrši svoju obavezu u slučaju ostvarenja osiguranog slučaja, shodno odredbi člana 277. ZOO, duguje osiguraniku i zateznu kamatu, jer se nesumnjivo radi o novčanoj obavezi osiguratelja. Međutim, postavlja se pitanje da li se radi o klasičnoj novčanoj obavezi ili pak o novčanoj obavezi sa posebnim obilježjima? Može se zaključiti da se radi o novčanoj obavezi sa posebnim obilježjima, koja se ogledaju se u činjenici da njeno dospijeće nije automatski vezano za sam nastanak osiguranog slučaja, već zavisi od prethodnog utvrđivanja relevantnih činjenica. U trenutku ostvarenja osiguranog slučaja ne zna se tačno iznos obaveze osiguratelja, nego je potrebno da obje ugovorne strane, osiguranik i osiguratelj preduzmu određene korake u cilju njenog utvrđivanja. Naime, osiguranik ima obavezu obavještanja osiguratelja o nastanku osiguranog slučaja (prijava štete), a osiguratelj gore spomenute obaveze, utvrđivanja osnovanosti i visine obaveze. Upravo iz tog razloga, zakonodavac predviđa da rok za isplatu ne mora uvijek teći od trenutka prijave štete, već može biti vezan za trenutak kada su utvrđeni osnov i visina obaveze osiguratelja. Time se potvrđuje da obaveza osiguratelja nije odmah dospjela, već da njeno dospijeće zavisi od okončanja postupka utvrđivanja relevantnih činjenica. Ova specifičnost predstavlja bitnu razliku u odnosu na klasične novčane obaveze, kod kojih je obaveza određena i dospjela bez potrebe za dodatnim utvrđivanjem, te ima direktan utjecaj na pitanje odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje, što će biti predmet analize u narednom poglavlju.

3. Zakašnjenje dužnika uopće i specifičnosti kod ugovora o osiguranju

Generalno je pravilo da je dužnik obavezan svoju obavezu ispuniti u svemu onako kako ona glasi, dakle na vrijeme, na tačno određenom mjestu i na pravilan način. Ukoliko dužnik kasni sa ispunjenjem obveze, druga strana uslijed takvog postupanja može pretrpjeti štetu, čiju naknadu je ovlaštena potraživati od dužnika.¹⁵ Trenutak dolaska u zakašnjenje dužnika se razlikuje u zavisnosti od toga da je li rok ispunjenja obaveze određen ili ne. U prvom slučaju, dužnik dolazi u zakašnjenje kada ne ispunji obavezu u roku određenom za ispunjenje¹⁶. Ukoliko rok ispunjenja obveze nije određen, neophodno je da povjerilac opomene dužnika i pozove ga da ispunji svoju obavezu, kada on dolazi u zakašnjenje.¹⁷

Zakašnjenje dužnika proizvodi određene pravne posljedice koje imaju za cilj zaštitu povjerioca i osiguranje urednog ispunjenja obaveza. Prije svega, dužnik koji zakasni sa

¹⁴ PAVIĆ, D., Pravna narav ugovora o osiguranju, Pravo i porezi, br. 7, Zagreb, 2013., str. 10.

¹⁵ BIKIĆ, A., Obligaciono pravo – opći dio, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2013., str. 305.

¹⁶ Čl. 324. st. 1. ZOO.

¹⁷ Čl. 324. st. 2. ZOO; povjerilac može pozvati dužnika usmeno ili pismeno, izvansudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čija je svrha da se postigne ispunjenje obaveze.

ispunjenjem novčane obaveze dužan je platiti zateznu kamatu¹⁸, nezavisno od toga da li je povjerilac pretrpio štetu. Pored toga, dužnik odgovara i za štetu koju povjerilac pretrpi uslijed zakašnjenja, osim ako dokaže da zakašnjenje nije nastalo njegovom krivicom. U tom smislu dolazi do pooštavanja njegove odgovornosti, budući da se teret dokazivanja prebacuje na dužnika, a njegova odgovornost obuhvata i slučajnu propast stvari nastalu nakon što je pao u zakašnjenje.¹⁹ Ove posljedice potvrđuju da institut zakašnjenja ima ne samo kompenzatornu, već i preventivnu funkciju u obligacionom pravu.

Međutim, postavlja se pitanje u kojoj mjeri se navedene pravne posljedice zakašnjenja dužnika mogu primijeniti na obavezu osiguratelja iz ugovora o osiguranju. Naime, iako se radi o novčanoj obavezi, specifična pravna priroda ove obaveze, koja je uslovljena prethodnim utvrđivanjem postojanja osiguranog slučaja i visine štete, dovodi u pitanje automatsku primjenu općih pravila o zakašnjenju dužnika. Upravo zbog tih posebnosti, neophodno je posebno razmotriti trenutak nastupanja zakašnjenja osiguratelja, kao i granice njegove odgovornosti u takvim situacijama.

Kod ugovora o osiguranju, primjena općih pravila o zakašnjenju dužnika zahtijeva određena prilagođavanja, budući da osiguratelj ne predstavlja „klasičnog“ dužnika. Njegova obaveza isplate naknade ne nastaje automatski u određenom obliku, već je uslovljena prethodnim utvrđivanjem nastanka osiguranog slučaja, odnosno osnovanosti zahtjeva za isplatu naknade, kao i utvrđivanje visine nastale štete. Ovaj proces podrazumijeva određeni postupak procjene koji može uključivati prikupljanje dokumentacije, stručne procjene i druge radnje potrebne za utvrđivanje relevantnih činjenica. Neki autori²⁰ ovaj postupak nazivaju obradom odštetnog zahtjeva, koji je kao takav općeprihvaćen u djelatnosti osiguranja, drugi ga nazivaju likvidacijom štete²¹, dok treći autori²² ga definiraju kao „postupak koji po podnesenom zahtjevu nakon nastupanja osiguranog slučaja provodi osiguratelj, u cilju utvrđivanja pravne osnovanosti zahtjeva i visine štete te isplati naknade iz osiguranja osiguraniku, korisniku osiguranja ili oštećeniku“. Upravo zbog svega navedenog, obaveza osiguratelja nije odmah dospjela, što predstavlja bitnu razliku u odnosu na klasične novčane obaveze i direktno utiče na pitanje trenutka nastupanja njegovog zakašnjenja.

Ključno pitanje u kontekstu primjene pravila o zakašnjenju jeste utvrđivanje trenutka kada osiguratelj dolazi u zakašnjenje sa ispunjenjem svoje obaveze. ZOO, kao opće pravilo, propisuje da je osiguratelj dužan isplatiti naknadu u određenom roku od četrnaest dana²³, koji počinje teći od dana kada je obaviješten o nastupanju osiguranog slučaja. U situacijama u kojima su postojanje osiguranog slučaja i visina štete nesporni

¹⁸ Čl. 277. ZOO.

¹⁹ BIKIĆ, A., Obligaciono pravo – opći dio, *ibid.*, str. 308.

²⁰ ĐOKIĆ, J., MARTINOVIĆ, D., Obrada odštetnog zahtjeva u osiguranju, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2024., str. 15.

²¹ BELANIĆ, L., Načela obrade odštetnog zahtjeva u postupku pred osigurateljem, Hrvatski časopis za osiguranje, br. 3., Zagreb, 2020., str. 105 – 122.

²² DOBRIĆ, S., Likvidacija štete, Osnove osiguranja: Priručnik za polaznike temeljnog seminara u osiguranju, Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb, 2010., str. 321–326.

²³ Vidjeti: *Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije Bosne i Hercegovine*, Službene novine FBiH, br. 57/20 i 103/21; dalje: ZOOS FBiH, koji detaljnije propisuje pravila postupanja osiguratelja u kontekstu prikupljanja dokumentacije i dokaza u cilju rješavanja odštetnih zahtjeva, obrazloženu ponudu i osnovan odgovor.

i mogu se odmah utvrditi, rok za isplatu počinje teći od trenutka prijave štete, te se istekom tog roka, u slučaju neispunjenja, osiguratelj smatra u zakašnjenju.

Međutim, u praksi su česte situacije u kojima je za utvrđivanje postojanja obaveze osiguratelja ili njenog iznosa potrebno stanovito vrijeme. U takvim slučajevima dolazi do odstupanja od općeg pravila, budući da rok za isplatu ne počinje teći od trenutka prijave štete, već od dana kada su utvrđeni osnov i visina obaveze osiguratelja (ili kako to ZOO kaže „*postojanje obaveze i njezin iznos*“). Time se potvrđuje da zakašnjenje osiguratelja ne nastupa automatski istekom roka od prijave štete, već tek nakon proteka roka koji počinje teći od momenta kada su ispunjeni svi uslovi za isplatu. U teoriji se navodi da se za jednostavnije osigurane slučajeve koristi prvi način računanja roka, a za složenije osigurane slučajeve, gdje je neophodno prikupiti dokaze o nastupanju osiguranog slučaja i visini štete, drugi način računanja roka.²⁴

Ipak, pravo osiguratelja na određeno vrijeme potrebno za utvrđivanje obaveze nije neograničeno. Osiguratelj je dužan postupati u skladu sa načelom savjesnosti i poštenja i bez nepotrebnog odgađanja, te ne može proizvoljno produžavati postupak rješavanja odštetnog zahtjeva. Granica između opravdanog i neopravdanog trajanja ovog postupka procjenjuje se u svakom konkretnom slučaju, uzimajući u obzir složenost štetnog događaja, dostupnost potrebne dokumentacije i ponašanje samog osiguratelja.

U svakom slučaju, ukoliko osiguratelj ne može postupiti u roku koji nalaže zakon i ne isplati naknadu u roku od četrnaest dana računajući od dana prijave štete, dužan je isplatiti nesporni dio štete. Međutim, činjenica da zakon ne precizira rok za isplatu nespornog dijela obaveze ostavlja prostor za različita tumačenja i potencijalne zloupotrebe u praksi. Posebno problematične mogu biti situacije u kojima osiguratelj, pozivajući se na potrebu dodatnog utvrđivanja relevantnih činjenica, odgađa isplatu naknade.

U tom kontekstu, postavlja se ključno pitanje: gdje se nalazi granica između dopuštenog odgađanja ispunjenja obaveze i nedopuštenog zakašnjenja koje povlači odgovornost osiguratelja? Upravo odgovor na to pitanje zahtijeva razmatranje odnosa između općih pravila o zakašnjenju dužnika i posebnih pravila koja proizlaze iz prirode ugovora o osiguranju, što će biti predmet analize u narednom poglavlju.

4. Granice odgovornosti osiguratelja (odnos općih i posebnih pravila)

4.1. Kriteriji za utvrđivanje odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje

Polazeći od prethodno razmotrenih specifičnosti obaveze osiguratelja i trenutka nastupanja zakašnjenja, postavlja se pitanje granica njegove odgovornosti u slučaju nepravovremene isplate naknade iz osiguranja. Iako se na obavezu osiguratelja načelno primjenjuju opća pravila obligacionog prava o zakašnjenju dužnika, njihova primjena nije безусловna, već je nužno uzeti u obzir specifičnosti koje proizlaze iz prirode ugovora o osiguranju. Zapravo, utvrđivanje odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje zahtijeva primjenu određenih kriterija koji proizlaze iz specifičnosti ugovora o osiguranju.

²⁴ MRKŠIĆ, Z., PETROVIĆ, Z. i IVANČEVIĆ, K., Pravo osiguranja, II izdanje, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005., str. 138–139.

Opća pravila obligacionog prava polaze od pretpostavke da je dužnik dužan ispuniti svoju obavezu u određenom roku, a da u protivnom snosi posljedice svog zakašnjenja, uključujući obavezu plaćanja zatezne kamate i obavezu naknade štete. Međutim, kod ugovora o osiguranju, ova pravila se ne mogu primijeniti automatski, budući da obaveza osiguratelja nije u potpunosti određena u trenutku nastupanja osiguranog slučaja. Kao što je već istaknuto, postojanje i obim obaveze osiguratelja zavise od prethodnog postupka utvrđivanja kako osnova i tako i visine štete, što direktno utiče na pitanje dospelosti obaveze i nastupanja zakašnjenja.

Oštećeni se može obratiti osiguratelju s odštetnim zahtjevom od dospijeca obaveze na naknadu štete.²⁵ Obaveza naknade materijalne štete dospijeva trenutkom nastanka štete. Kada je riječ o nematerijalnoj šteti, ZOO nema posebnih odredbi o njoj dospelosti, pa autor Bikić smatra da se analogno primjenjuje pravilo o dospelosti materijalne na nematerijalnu štetu.²⁶ Pitanje dospelosti obaveze na naknadu štete je zapravo pitanje o vremenu nastanka i postojanja obveznog pravnog odnosa prema kojem na strani za štetu odgovorne osobe nastaje dužnost da oštećenom naknadi prouzrokovanoj šteti, a na strani oštećenog stoji subjektivno pravo potraživanja naknade, odnosno njegov odštetni zahtjev.²⁷ Interesantno je mišljenje nekih autora²⁸ da dospelost obaveze ne predstavlja osnovu za dosuđivanje zakonskih zateznih kamata, pa im ostaje nejasno na osnovu čega sudovi u Bosni i Hercegovini formiraju stav o dosuđenju zateznih kamata na naknadu materijalne štete od dana nastanka štete. ZOO nema odredbe koja početak toka zakonskih zateznih kamata vezuje za dospijeca obaveze. Stoga, osnov za potraživanje zakonskih zateznih kamata predstavlja zakašnjenje u ispunjenju novčanih obaveza, a ne njihovo dospijeca.

U tom smislu, odgovornost osiguratelja za zakašnjenje nastupa tek u onim situacijama u kojima su ispunjeni svi uslovi za isplatu naknade, a osiguratelj, uprkos tome, ne ispunji svoju obavezu u zakonom propisanom roku. To znači da osiguratelj neće odgovarati za zakašnjenje ukoliko je kašnjenje posljedica objektivne nemogućnosti da se utvrdi postojanje osiguranog slučaja ili visina štete, pod uslovom da je u postupku utvrđivanja postupao savjesno i bez nepotrebnog odgađanja, što se, kako smo prethodno naveli, cijeni u svakom konkretnom slučaju.

Stoga, od posebnog je značaja način na koji je odštetni zahtjev podnesen. Da bi osiguratelj mogao efikasno pristupiti utvrđivanju svoje obaveze, neophodno je da zahtjev bude podnesen u trenutku kada su poznate relevantne okolnosti, posebno u pogledu obima štete, te da bude potkrijepljen odgovarajućom dokumentacijom, poput zapisnika o štetnom događaju, medicinske dokumentacije ili odgovarajućih računa (u zavisnosti o kojoj se vrsti štete radi i po osnovu koje vrste osiguranja se naknada traži). U suprotnom, ukoliko zahtjev nije adekvatno dokumentiran, postupak utvrđivanja

²⁵ JANKOVEC, I., *Obvezno osiguranje za štete od motornih vozila*, 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Naučna knjiga, Beograd, 1985., str. 176.

²⁶ BIKIĆ, A., *Naknada štete*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2010., str. 103.

²⁷ BUKLJAŠ, I., VIZNER, B., *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, Vlastita naklada, Zagreb, 1978., str. 832.

²⁸ LEPIR, N., *Dospelost i/ili zakašnjenje obaveze naknade materijalne štete (obične štete) po osnovi osiguranja od autoodgovornosti u Bosni i Hercegovini*, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXXII, Mostar, 2024., str. 43–63.

osnova i visine obaveze postaje složeniji i dugotrajniji. Takva situacija ne otežava samo položaj osiguratelja, već može imati i nepovoljne posljedice po oštećenika, budući da nedostatak relevantnih dokaza može dovesti do toga da određeni elementi štete ne budu u potpunosti utvrđeni. Posljedično, povećava se i vjerovatnoća nastanka spora između osiguratelja i oštećenika, što dodatno produžava postupak ostvarivanja prava iz osiguranja.²⁹ Odnosno, obaveza je osiguranika, ne samo da prijavi nastupanje osiguranog slučaja, nego i da pruži odgovarajuće dokaze da je on nastupio i da je obuhvaćen osiguranjem, kao i da podnese dokaze za utvrđivanje visine nastale štete.³⁰

U teoriji se ističe da obaveza oštećenog da dostavi potpune i tačne podatke prilikom podnošenja odštetnog zahtjeva proizlazi iz načela savjesnosti i poštenja, kao jednog od temeljnih načela obligacionog prava. Međutim, naglašava se i da osiguratelj, kao profesionalni učesnik u pravnom prometu, ne može pasivno čekati dostavljanje dokumentacije, već je dužan sam poduzeti potrebne radnje radi utvrđivanja osnovanosti zahtjeva. To podrazumijeva, između ostalog, pravovremeno pribavljanje relevantnih informacija od nadležnih organa i drugih izvora, kako bi mogao donijeti utemeljenu odluku o isplati naknade.³¹ Ukoliko osiguranik kasni sa izvršenjem svojih obaveza, objektivno se kasni i sa izvršavanjem osnovne obaveze osiguratelja da isplati naknadu osiguranja ili osiguranu svotu. Stoga, potrebno je razlikovati situaciju kada osiguratelj kasni sa izvršavanjem svoje obaveze da isplati naknadu ili ugovorenu svotu, od situacije kada osiguratelj objektivno nije u mogućnosti da ispuni svoju obavezu, jer osiguranik, prethodno nije ispunio svoju obavezu, što je svojevrsna pretpostavka ispunjenja obaveze osiguratelja.³²

Ukoliko osiguratelj neopravdano odugovlači sa utvrđivanjem svoje obaveze, pozivajući se na potrebu dodatne procjene ili pribavljanja dokumentacije, takvo postupanje ne može predstavljati osnov za isključenje njegove odgovornosti. U tim situacijama, potrebno je utvrditi da li je trajanje postupka rješavanja odštetnog zahtjeva bilo razumno u konkretnim okolnostima slučaja. Kriterij „razumnog vremena“ predstavlja ključni element u određivanju granica odgovornosti osiguratelja, pri čemu se u obzir uzimaju brojne okolnosti, poput složenosti štetnog događaja, dostupnost relevantnih dokaza, kao i ponašanje samog osiguratelja. Prema stavu autorice, razumno vrijeme ne može biti proizvoljno određeno, već mora biti ograničeno objektivnim okolnostima konkretnog slučaja, kako bi se spriječile eventualne zloupotrebe od strane osiguratelja.

U praksi osiguratelja, posebno u oblasti osiguranja od automobilske odgovornosti, nije rijetka situacija da osiguratelj, nakon podnošenja odštetnog zahtjeva, odgodi njegovo rješavanje pozivajući se na nedostatak relevantne dokumentacije ili na potrebu okončanja prekršajnog postupka protiv osiguranika. U takvim slučajevima, osiguratelj obavještava oštećenika da će o zahtjevu odlučiti tek nakon što budu ispunjeni navedeni uslovi, iako u načelu raspolaze ovlaštenjem da samostalno ocijeni osnovanost zahtjeva.

²⁹ ATLIJA, I., *Pravna priroda i dospelost obveze osiguratelja na isplatu naknade za štetu u obveznom osiguranju od automobilske odgovornosti*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 5., br. 1., Zagreb, 2016., str. 37-59.

³⁰ MRKŠIĆ, Z., PETROVIĆ, Z. i IVANČEVIĆ, K., *Pravo osiguranja*, *op. cit.*, str. 139.

³¹ CRNIĆ, I., *Zakon o obveznim odnosima – napomene, komentari, sudska praksa i abecedno kazalo pojmova*, 4. izdanje, Organizator, Zagreb, 2010., str. 1029–1030.

³² MRKŠIĆ, Z., PETROVIĆ, Z. i IVANČEVIĆ, K., *Pravo osiguranja*, *op. cit.*, str. 139.

Kao opravdanje za ovakvo postupanje često se navodi da bez pravomoćne odluke nadležnog organa ili potpune dokumentacije nije moguće utvrditi odgovornost osiguratelja, a time ni osnovanost zahtjeva za naknadu štete. Međutim, ovakva praksa može dovesti do neizvjesnosti u pogledu ostvarivanja prava oštećenog, kao i do neopravdanog produžavanja postupka isplate naknade.

U tom smislu, postavlja se pitanje da li se ovakvo odgađanje može smatrati opravdanim korištenjem vremena potrebnog za utvrđivanje obaveze, ili predstavlja nedopušteno odugovlačenje koje dovodi do odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje. Prema stavu autorice, okolnost da prekršajni postupak nije okončan ne može sama po sebi predstavljati dovoljan razlog za odlaganje odlučivanja o odštetnom zahtjevu, posebno imajući u vidu da osiguratelj nije vezan odlukom prekršajnog suda u pogledu utvrđivanja odgovornosti.³³

Poseban aspekt odgovornosti osiguratelja odnosi se na obavezu isplate nespornog dijela obaveze. Iako zakon propisuje dužnost osiguratelja da na zahtjev ovlaštenog lica isplati nesporni dio obaveze na ime predujma, izostanak preciznog roka za isplatu ovog dijela obaveze predstavlja normativni nedostatak koji može dovesti do pravne nesigurnosti i otvoriti prostor za različita tumačenja u praksi. Time se dodatno komplikuje pitanje odgovornosti osiguratelja, budući da se u određenim situacijama može desiti da osiguratelj izbjegava djelimičnu isplatu pozivajući se na neutvrđenost ili nedovoljnu utvrđenost ukupne obaveze.

Na osnovu provedene analize, kao ključni kriteriji za utvrđivanje postojanja zakašnjenja osiguratelja mogu se izdvojiti: utvrđenost osnove i visine obaveze, protek razumnog vremena za rješavanje odštetnog zahtjeva, ponašanje osiguratelja u postupku, kao i postojanje nespornog dijela obaveze.

Na kraju, može se zaključiti da granice odgovornosti osiguratelja ne mogu biti određene isključivo primjenom općih pravila obligacionog prava, već zahtijevaju njihovo prilagođavanje specifičnostima ugovora o osiguranju. Upravo u tom odnosu između općih i posebnih pravila nalazi se ključ za pravilno razumijevanje odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje, ali i za uspostavljanje ravnoteže između zaštite interesa osiguranika i legitimnih interesa osiguratelja.

4.2. Dospjelost obveze osiguratelja u praksi (analiza općih uvjeta)

Analiza općih uvjeta osiguranja pojedinih osiguravajućih društava³⁴ pokazuje da se pitanje dospelosti obveze za isplatu naknade u praksi dodatno razrađuje na način koji može imati značajan utjecaj na trenutak nastupanja zakašnjenja. Naime, prema tim uvjetima, sama prijava osiguranog slučaja nije dovoljna da bi obveza osiguratelja dospjela, već je nužno da osiguranik dostavi odgovarajuću dokumentaciju kojom dokazuje osnov i visinu zahtjeva.

³³ BELANIĆ, L., Pitanje odgode rješavanja odštetnog zahtjeva u osiguranju od automobilske odgovornosti, Godišnjak - Društvo za građanskopravne znanosti i praksu Hrvatske, br. 26, 2019., str. 377-384.

³⁴ Opći uvjeti za osiguranje od požara i druga osiguranja imovine Adriatic osiguranje d.d. Sarajevo br. 18595421 od 09.10.2018. godine, dostupno na: https://www.adriatic.ba/wp-content/uploads/2022/01/Opci_Uvjeti_pozar_i_druga_osiguranja_imovine.pdf (pristupljeno 13.04.2026. godine) i Posebni uslovi za osiguranje stana/kuće ASA CENTRAL osiguranje d.d. Sarajevo, dostupno na: https://asacentral.ba/media/dokumenti/Uvjetiweb/Uslovi_kuca_stan_2023.pdf (pristupljeno 13.04.2026. godine).

U tom smislu, ističe se da se rok za isplatu osigurnine ne računa od trenutka prijave štete, nego od trenutka kada osiguratelj raspolaže svim relevantnim činjenicama potrebnim za utvrđivanje svoje obveze, uključujući i njezin iznos. Tek tada počinje teći ugovoreni rok za isplatu, koji je najčešće vremenski ograničen (npr. 14 dana).

Iako analizirani opći uvjeti osiguranja detaljnije razrađuju pitanje trenutka u kojem osiguratelj raspolaže svim relevantnim činjenicama za odlučivanje o odštetnom zahtjevu, takva ugovorna rješenja ne mogu mijenjati zakonski okvir određen odredbama Zakona o obligacionim odnosima, već se mogu posmatrati kao njegova konkretizacija u praksi.

Ovakvo ugovorno uređenje dospelosti obveze ima za posljedicu da osiguratelj u određenoj mjeri kontrolira trenutak početka toka roka za isplatu, što može dovesti do produženja postupka rješavanja odštetnog zahtjeva. Stoga se u teoriji i praksi postavlja pitanje da li se takvo odgađanje može smatrati opravdanim u okviru potrebe za utvrđivanjem relevantnih činjenica, ili predstavlja prikriveni oblik odugovlačenja koji može dovesti do odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje.

5. Komparativni pristup

5.1. Razlozi i značaj komparativne analize

Komparativni pristup predstavlja važan metodološki alat za pravilno razumijevanje i tumačenje pravnih instituta. Iako je normativni okvir obligacionog prava u Federaciji Bosne i Hercegovine relativno jasan u pogledu osnovnih pravila o zakašnjenju dužnika, njihova primjena na obavezu osiguratelja otvara niz dilema koje nisu u potpunosti razriješene u praksi.

Upravo iz tog razloga, analiza rješenja u uporednim pravnim sistemima omogućava sagledavanje različitih modela regulacije odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje u isplati naknade, kao i identifikaciju kriterija koji mogu doprinijeti preciznijem tumačenju domaćih normi. Poseban značaj imaju pravni sistemi koji dijele sličnu pravnu tradiciju i normativni okvir, poput Republike Hrvatske i Republike Srbije, budući da njihova rješenja mogu imati neposrednu primjenjivost i u domaćem kontekstu.

Cilj komparativne analize nije samo puko predstavljanje stranih rješenja, već njihovo kritičko sagledavanje u funkciji razjašnjenja ključnih pitanja ovog rada, posebno u pogledu trenutka nastupanja zakašnjenja i granica odgovornosti osiguratelja.

5.2. Rješenje u pravu Republike Hrvatske

U hrvatskom pravu, pitanje obaveze osiguratelja i rokova za isplatu naknade detaljnije je normativno uređeno nego u pravnom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine. ZOO HR preciznije definiše rokove u situacijama kada je za utvrđivanje postojanja obaveze osiguratelja ili njenog iznosa potrebno izvjesno vrijeme, propisujući da rok za isplatu iznosi trideset dana od dana prijema odštetnog zahtjeva.³⁵ Time se nastoji postići veći stepen pravne sigurnosti i predvidivosti u postupku ostvarivanja prava iz osiguranja.

³⁵ Čl. 943. st. 2. ZOO HR.

Ovakvo normativno rješenje reflektuje se i u praksi osiguravajućih društava. Naime, u općim uvjetima osiguranja jednog od osiguratelja u Republici Hrvatskoj³⁶ predviđa se da dospelost zahtjeva za isplatu osigurnine nastupa tek nakon što su ispunjeni svi uslovi za utvrđivanje obaveze osiguratelja, odnosno nakon što su dostavljeni potrebni dokazi i utvrđene relevantne činjenice za odlučivanje o zahtjevu. Time se potvrđuje da se i u praksi dospelost obaveze ne vezuje isključivo za trenutak prijave štete, već za okončanje postupka njenog utvrđivanja.

Pored toga, hrvatsko pravo dodatno štiti interese oštećenog kroz jasno normiranu obavezu osiguratelja da isplati nespornu svotu na ime predujma, i to bez odgađanja³⁷. Ovakvo rješenje ima za cilj spriječiti situacije u kojima bi osiguratelj mogao odlagati isplatu pozivajući se na potrebu daljnjeg utvrđivanja ukupne obaveze, te osigurati barem djelimično namirenje potraživanja u dijelu koji nije sporan.

Na ovaj način, normativni okvir u hrvatskom pravu nastoji uspostaviti ravnotežu između potrebe da se osiguratelju omogući razumno vrijeme za procjenu odštetnog zahtjeva i zaštite oštećenog od neopravdanog odugovlačenja postupka isplate naknade. Autorica je stava da ovakvo rješenje doprinosi većoj pravnoj sigurnosti, budući da smanjuje prostor za različita tumačenja u pogledu trenutka nastupanja zakašnjenja. Posebno je značajno što se u hrvatskom pravu nastoji uspostaviti ravnoteža između potrebe da se osiguratelju ostavi vrijeme koje je razumno i potrebno za utvrđivanje obaveze ali da se istovremeno zaštite interesi oštećenog lica, kroz jasno definisane rokove i obaveze postupanja.

5.3. Rješenje u pravu Republike Srbije

U pravu Republike Srbije, pitanje obaveze osiguratelja i rokova za isplatu naknade uređeno je odredbama Zakona o obligacionim odnosima³⁸ na način koji je u velikoj mjeri podudaran sa rješenjima prisutnim u domaćem pravu. Naime, zakon propisuje da je osiguratelj dužan isplatiti naknadu ili ugovorenu svotu u roku koji ne može biti duži od četrnaest dana od dana kada je obaviješten o nastupanju osiguranog slučaja³⁹. Međutim, ukoliko je za utvrđivanje postojanja obaveze ili njenog iznosa potrebno izvjesno vrijeme, rok za isplatu počinje teći tek od trenutka kada su ti elementi utvrđeni.⁴⁰

Ovakav normativni pristup reflektuje se i u praksi osiguravajućih društava. Analiza općih uvjeta pojedinih osiguratelja u Republici Srbiji⁴¹ pokazuje da se zakonske odredbe o rokovima za isplatu naknade često preuzimaju bez značajnije razrade ili preciziranja dodatnih kriterija za utvrđivanje dospelosti obaveze. Time se dodatno

³⁶ Uvjeti za osiguranje od požara i elementarnih šteta i ostala osiguranja od imovine Adriatic d.d. Zagreb br. AD/202289-1 od 5.9.2022. godine, dostupno na: <https://www.adriatic-osiguranje.hr/osiguranja/imovina/pozar-ostala-osiguranja-imovine/> (pristupljeno 28.04.2026. godine).

³⁷ Čl. 943. st. 3. ZOO HR.

³⁸ Zakon o obligacionim odnosima, Službeni list SFRJ, br. 29/78, 39/85, 45/89 – Odluka USJ i 57/89; Službeni list SRJ, br. 31/93; Službeni list CG, br. 1/2003 – Ustavna povelja i Službeni glasnik RS, br. 18/2020; u daljem tekstu ZOO RS.

³⁹ Čl. 919. st. 1 ZOO RS.

⁴⁰ Čl. 919. st. 2 ZOO RS.

⁴¹ Opšti uslovi za osiguranje imovine Dunav osiguranja a.d.o. od 12.03.2024. godine, dostupno na: <https://www.dunav.com/osiguranje/imovina/osiguranje-licne-imovine/> (pristupljeno 29.04.2026. godine).

potvrđuje da u praksi ostaje otvoren prostor za različita tumačenja, posebno u pogledu trajanja postupka utvrđivanja obaveze i trenutka nastupanja zakašnjenja.

Prednje navedeno normativno rješenje potvrđuje da obaveza osiguratelja, i u srpskom pravu, ne dopijeva automatski samim nastupanjem osiguranog slučaja, već zavisi od prethodnog postupka utvrđivanja relevantnih činjenica. Time se jasno uvažava specifična priroda obaveze osiguratelja, koja se razlikuje od klasičnih novčanih obaveza.

Poseban značaj ima i odredba kojom se osiguratelj obavezuje da, na zahtjev ovlaštenog lica, isplati nesporni dio obaveze na ime predujma, ukoliko ukupni iznos obaveze nije utvrđen u zakonom predviđenom roku. Na taj način se nastoji ublažiti položaj oštećenog i spriječiti potpuna odgoda isplate u situacijama kada dio obaveze nije sporan.

Ipak, slično kao i u domaćem pravu, normativni okvir ne daje precizne kriterije za određivanje dužine vremena potrebnog za utvrđivanje obaveze osiguratelja, niti jasno razgraničava granicu između opravdanog odgađanja i nedopuštenog zakašnjenja. Upravo iz tog razloga, u praksi se i u ovom pravnom sistemu otvara prostor za različita tumačenja, posebno u pogledu trenutka nastupanja zakašnjenja i odgovornosti osiguratelj za eventualno odugovlačenje postupka.

Komparativno posmatrano, može se zaključiti da identičnost normativnog rješenja ne znači nužno i jasnoću njegove primjene, što dodatno potvrđuje potrebu za preciznijim definisanjem kriterija za utvrđivanje odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje.

6. Zaključak

Na osnovu provedene analize može se zaključiti da se opća pravila o zakašnjenju dužnika mogu primijeniti na obavezu osiguratelja, ali ne u njihovom izvornom obliku, već uz nužne modifikacije koje proizlaze iz specifične prirode ugovora o osiguranju. Ključna granica njihove primjene ogleda se u činjenici da obaveza osiguratelja ne dopijeva automatski nastupanjem osiguranog slučaja, već tek nakon utvrđivanja osnova i visine obaveze, što direktno utiče na trenutak nastupanja zakašnjenja.

U tom smislu, odgovornost osiguratelja za zakašnjenje može nastupiti isključivo u situacijama u kojima su svi relevantni uslovi za isplatu ispunjeni, a osiguratelj, uprkos tome, ne ispuni svoju obavezu u zakonom propisanom roku. Kao ključni kriteriji za ocjenu postojanja zakašnjenja izdvajaju se utvrđenost osnove i visine obaveze, protek razumnog vremena za rješavanje odštetnog zahtjeva, ponašanje osiguratelja u postupku, kao i postojanje nespornog dijela obaveze.

Normativni okvir, iako formalno jasan, ostavlja značajan prostor za različita tumačenja u praksi, posebno u pogledu trajanja postupka utvrđivanja obaveze i granice između opravdanog odgađanja i nedopuštenog zakašnjenja. Upravo zbog toga, ključni problem ne leži u samim pravilima, već u nedostatku preciznih kriterija za njihovu primjenu.

Stoga se može zaključiti da je za pravilno razumijevanje i primjenu odgovornosti osiguratelja za zakašnjenje neophodno uspostaviti diferenciran pristup koji će, uz poštivanje općih pravila obligacionog prava, uvažavati specifičnosti ugovora o osiguranju i osigurati ravnotežu između zaštite interesa osiguranika i legitimnih interesa osiguratelja.

Osim toga, komparativna analiza rješenja u pravnim sistemima Republike Hrvatske i Republike Srbije pokazuje da, iako svi posmatrani sistemi polaze od sličnog normativnog okvira i priznaju specifičnu prirodu obaveze osiguratelja, razlike se javljaju u stepenu normativne preciznosti i jasnoće kriterija za utvrđivanje odgovornosti za zakašnjenje. Dok hrvatsko pravo kroz detaljnije uređene rokove i obavezu isplate predjuma nastoji smanjiti prostor za različita tumačenja i osigurati veću zaštitu oštećenog, srpsko pravo, slično domaćem, ostavlja više prostora za interpretaciju, posebno u pogledu trajanja postupka utvrđivanja obaveze. Ovakva rješenja potvrđuju da ključni problem ne leži u samom normativnom okviru, već u njegovoj primjeni i nedostatku preciznih kriterija koji bi omogućili jasno razgraničenje između dopuštenog odgađanja i nedopuštenog zakašnjenja osiguratelja.

7. Literatura

KNJIGE

1. BIKIĆ, A., BIKIĆ E., Obligaciono pravo – posebni dio, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo. 2024.
2. BIKIĆ, A., Naknada štete, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2010.
3. BIKIĆ, A., Obligaciono pravo – opći dio, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2013.
4. BUKLJAŠ, I., VIZNER, B., Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima, Vlastita naklada, Zagreb, 1978.
5. CRNIĆ, I., Zakon o obveznim odnosima – napomene, komentari, sudska praksa i abecedno kazalo pojmova, 4. izdanje, Organizator, Zagreb, 2010.
6. DOBRIĆ, S., Likvidacija štete, Osnove osiguranja: Priručnik za polaznike temeljnog seminara u osiguranju, Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb, 2010.
7. DŽIDIĆ, M., ČURKOVIĆ, M., Pravo osiguranja, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2017.
8. ĐOKIĆ, J., MARTINOVIĆ, D., Obrada odštetnog zahtjeva u osiguranju, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2024.
9. GORENC, V. i dr., ZOO s komentarom, RRI F, Zagreb, 1998.
10. JANKOVEC, I., Obvezno osiguranje za štete od motornih vozila, 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Naučna knjiga, Beograd, 1985.
11. MRKŠIĆ, Z., PETROVIĆ, Z. i IVANČEVIĆ, K., Pravo osiguranja, II izdanje, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005.
12. PETROVIĆ TOMIĆ, N., Osnovi prava osiguranja, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2021.

ČLANCI

1. ATLIJA, I., Pravna priroda i dospelost obveze osiguratelja na isplatu naknade za štetu u obveznom osiguranju od automobilske odgovornosti, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 5., br. 1., Zagreb, 2016., str. 37-59.

2. BELANIĆ, L., Načela obrade odštetnog zahtjeva u postupku pred osigurateljem, Hrvatski časopis za osiguranje, br. 3., Zagreb, 2020., str. 105–122.
3. BELANIĆ, L., Pitanje odgode rješavanja odštetnog zahtjeva u osiguranju od automobilske odgovornosti, Godišnjak - Društvo za građanskopravne znanosti i praksu Hrvatske, br. 26., 2019., str. 377–384.
4. KARANIKIĆ MIRIĆ, M., Forma ugovora o osiguranju, Tokovi osiguranja, Časopis za teoriju i praksu osiguranja, br. 1., Udruženje osiguravača Srbije i Institut za uporedno pravo, Beograd, 2025, str. 7–36.
5. LEPIR, N., Dospjelost i/ili zakašnjenje obveze naknade materijalne štete (obične štete) po osnovi osiguranja od autoodgovornosti u Bosni i Hercegovini, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXXII., Mostar, 2024., str. 43–63.
6. PAVIĆ, D., Pravna narav ugovora o osiguranju, Pravo i porezi, br. 7, Zagreb, 2013., str. 8–15.

PROPISI I DRUGI IZVORI

1. Opći uvjeti za osiguranje od požara i druga osiguranja imovine Adriatic osiguranje d.d. Sarajevo br. 18595421 od 09.10.2018. godine, dostupno na: https://www.adriatic.ba/wp-content/uploads/2022/01/Opci_Uvjeti_pozar_i_druga_osiguranja_imovine.pdf (pristupljeno 13.04.2026. godine)
2. Opšti uslovi za osiguranje imovine Dunav osiguranja a.d.o. od 12.03.2024. godine, dostupno na: <https://www.dunav.com/osiguranje/imovina/osiguranje-lisne-imovine/> (pristupljeno 29.04.2026. godine)
3. Posebni uslovi za osiguranje stana/kuće ASA CENTRAL osiguranje d.d. Sarajevo, dostupno na: https://asacentral.ba/media/dokumenti/Uvjetiweb/Uslovi_kuca_stan_2023.pdf (pristupljeno 13.04.2026. godine)
4. Uvjeti za osiguranje od požara i elementarnih šteta i ostala osiguranja od imovine Adriatic d.d. Zagreb br. AD/202289-1 od 5.9.2022. godine, dostupno na: <https://www.adriatic-osiguranje.hr/osiguranja/imovina/pozar-ostala-osiguranja-imovine/> (pristupljeno 28.04.2026. godine)
5. Zakon o obligacionim odnosima Federacije Bosne i Hercegovine, „Sl. list SFRJ“, br. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - odluka USJ i 57/1989, „Sl. list RBiH“, br. 2/1992, 13/1993 i 13/1994 i „Sl. novine FBiH“, br. 29/2003 i 42/2011
6. Zakon o obligacionim odnosima Republike Srbije „Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/89 – Odluka USJ i 57/89; „Službeni list SRJ“ br. 31/93; „Službeni list CG“ br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Službeni glasnik RS“ br. 18/2020
7. Zakon o obveznim odnosima Republike Hrvatske, Narodne novine, 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22 i 155/23
8. Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ br. 57/20 i 103/21)

Vesna Lazić BULJAN, PhD, Senior Teaching Assistant
Faculty of Law, University of Sarajevo
v.lazic@pfsa.unsa.ba

THE LEGAL NATURE AND LIMITS OF THE INSURER'S LIABILITY FOR DELAY IN THE PAYMENT OF INSURANCE INDEMNITY – BETWEEN GENERAL RULES ON DEBTOR'S DELAY AND THE SPECIFICITIES OF THE INSURANCE CONTRACT

Abstract: *This paper analyses the legal nature and the limits of the insurer's liability for delay in the payment of insurance indemnity, starting from the problem of ambiguity regarding the moment when delay occurs and the extent to which general rules of the law of obligations apply. A particular challenge arises from the fact that the insurer's obligation, although having the characteristics of a monetary obligation, differs from classical contractual obligations due to the specific nature of the insurance contract.*

The paper examines the relationship between general rules on debtor's delay and specific rules deriving from the nature of the insurance contract, with particular emphasis on the procedure of determining the validity of the claim and the amount of damage. In this context, the limits of the insurer's liability are analysed, including situations in which delay does not result in liability.

The aim of the paper is to determine to what extent general rules on debtor's delay can be applied to the insurer's obligation and where the limits of such application lie. The contribution of the paper lies in a more precise distinction between general and special rules, as well as in the formulation of guidelines for their proper application in both theory and practice.

Keywords: *insurer's liability, delay, insurance contract, insurance indemnity.*